

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ІМ. О.М. МАРЗЄЄВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради ДУ «Інститут
громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва
Національної академії медичних наук України»
«29» жовтня 2025 р. (протокол № 8)

Уведено в дію

Наказом директора

№ 1д/69 від 14 листопада 2025 р.

В.о.директора _____

Ігор ШКРОБАНЕЦЬ

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАУКОВОГО КЕРІВНИКА (КОНСУЛЬТАНТА) ЗДОБУВАЧІВ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКОВОГО СТУПЕНЯ
ДОКТОРА НАУК В ДЕРЖАВНІЙ УСТАНОВІ «ІНСТИТУТ
ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ІМ. О.М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ»

Київ – 2025

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення розроблено відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про запобігання корупції», постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (із змінами), постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», Статуту Державної установи «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України», Положення про академічну доброчесність наукових працівників і здобувачів наукового ступеня доктора філософії і доктора наук в Державній установі «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України».

1.2. Положення про наукового керівника (консультанта) здобувачів ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук (далі – Положення) в Державній установі «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України» (далі – ДУ «ІГЗ НАМНУ») визначає порядок призначення та зміни наукового керівника здобувачу ступеня доктора філософії та наукового консультанта здобувачу наукового ступеня доктора наук в ДУ «ІГЗ НАМНУ», регламентує критерії щодо надання права доктору філософії (кандидату наук) здійснювати наукове керівництво дисертацією аспіранта (здобувача поза аспірантурою) (далі – здобувач), формулює права та обов'язки наукового керівника (консультанта).

1.3. Терміни, що вживаються в цьому Положенні, мають таке значення:

аспірант – особа, зарахована до закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття ступеня доктора філософії;

аспірантура – система організаційно-освітньо-наукового забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у закладі вищої освіти/науковій установі з метою опанування ними освітньо-науковою програмою;

академічна відповідальність – відповідальність у сфері освіти;

академічна доброчесність – стан (результат) виконання всіма учасниками освітнього та наукового процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності сукупності етичних принципів, встановлених в Університеті та визначених законом правил з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

акредитована освітньо-наукова програма – програма, яка має офіційне підтвердження (сертифікат) відповідності якості надання освітніх та наукових послуг за цією програмою згідно з чинними державними вимогами та стандартами вищої освіти зі спеціальності на третьому (освітньо-науковому)

рівні;

висновок за результатами наукового керівництва – оцінка наукового керівника щодо рівня завершеності дисертації аспіранта та виконання здобувачем індивідуального плану підготовки доктора філософії;

галузь знань – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область освіти і науки, що містить групу споріднених спеціальностей;

дисертація здобувача ступеня доктора філософії – кваліфікаційна наукова робота, яка виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, містить науково обґрунтовані результати, отримані ним під час проведення досліджень, та подана з метою присудження йому ступеня доктора філософії;

докторантура – система організаційно-наукового забезпечення підготовки здобувачів наукового ступеня доктора наук з метою завершення докторських дисертацій;

докторант – вчений, який проходить підготовку в докторантурі наукової установи (закладу вищої освіти) для здобуття наукового ступеня доктора наук;

здобувач ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою – особа, яка професійно провадить наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи та здобуває вищу освіту ступеня доктора філософії в ДУ «ІГЗ НАМНУ» поза аспірантурою шляхом виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

індивідуальний план навчальної роботи аспіранта – документ, що визначає послідовність та форму засвоєння аспірантом освітніх компонентів освітньо-наукової програми з метою опанування ним компетентностями відповідно до 8 рівня Національної рамки кваліфікацій;

індивідуальний план наукової роботи – документ, що визначає зміст, строки виконання та обсяг етапів і завдань науково-дослідної роботи здобувача;

науковий керівник – науковий або науково-педагогічний працівник, який здійснює наукове керівництво науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та відповідає перед Вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ» за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника;

другий науковий керівник – науковий або науково-педагогічний працівник, який призначається аспіранту (здобувачу поза аспірантурою) у разі міждисциплінарної тематики дослідження здобувача або під час підготовки за спільною освітньо-науковою програмою, або за умови, що підготовка здійснюється одночасно за договором в ДУ «ІГЗ НАМНУ» та у вітчизняному/закордонному (іноземному) закладі вищої освіти/науковій установі/дослідницькій організації;

консенсусне рішення наукових керівників – рішення, яке задовольняє обох наукових керівників, про стан підготовки дисертації здобувача вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні;

науковий консультант – науковий або науково-педагогічний працівник, який здійснює наукове консультування науковою роботою докторанта над дисертацією, надає консультації щодо змісту та методології наукових досліджень;

освітньо-наукова програма (ОНП) на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти – єдиний комплекс освітніх (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо) та наукових (проведення наукового дослідження, написання наукових публікацій, виступи на конференціях тощо) компонентів, спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, підготовки та публічного захисту дисертації, що дає право на отримання визначеної кваліфікації;

спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна область освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

II. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА (КОНСУЛЬТАНТА)

2.1. Науковий керівник (за його погодженням) призначається здобувачу ступеня доктора філософії відповідно до його наукових інтересів з метою надання методичного і змістовного наукового керівництва щодо наукового дослідження здобувача, з метою формування компетентностей відповідно до вимог освітньо-наукової програми, контролю виконання здобувачем індивідуального плану підготовки в аспірантурі (поза аспірантурою) та підготовки дисертації у встановлені строки.

2.2. Науковим керівником здобувача може бути науковий працівник ДУ «ІГЗ НАМНУ», який є доктором наук, провідним науковцем з відповідної галузі знань.

2.3. В окремих випадках науковим керівником аспіранта (здобувача поза аспірантурою) може бути доктор філософії (кандидат наук) з відповідної галузі знань, який здобув освітньо-науковий (науковий) ступінь не раніше ніж за п'ять років до дати призначення, має загальний стаж роботи на посадах наукових або науково-педагогічних працівників не менше п'яти років та отримав рекомендацію Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» на наукове керівництво конкретним здобувачем на термін його підготовки в аспірантурі (поза аспірантурою). Докторам філософії (кандидатам наук) надається разовий дозвіл на керівництво конкретним здобувачем на термін його підготовки в аспірантурі (поза аспірантурою).

Доцільність призначення наукового керівника, який має ступінь доктора філософії (кандидата наук), ініціює відповідний структурний підрозділ ДУ «ІГЗ НАМНУ» та розглядає Вчена рада ДУ «ІГЗ НАМНУ».

2.4. Наукова кваліфікація наукового керівника аспіранта (здобувача поза аспірантурою) визначається за такими критеріями:

- документ про присудження ступеня доктора наук (вченого звання професора відповідної кафедри (наукової спеціальності) або доктора філософії (кандидата наук)) з відповідної галузі знань;

- наукові публікації з відповідної наукової спеціальності, з яких не менше трьох праць за останні п'ять років, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus. До однієї публікації, проіндексованої у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, прирівнюються дві публікації за останні три роки у виданнях, що включені до категорії "Б" Переліку наукових фахових видань України, або одна одноосібна монографія (два розділи у колективних монографіях) з наявністю трьох рецензентів та рекомендацією Вченої ради, видана за останні п'ять років;

- участь у підготовці та атестації наукових/науково-педагогічних кадрів як опонента (офіційного опонента) або члена відповідної спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради), або члена експертної ради з питань атестації наукових кадрів, або наявність достатнього досвіду керівництва магістерськими роботами та інших здобутків, які підтверджують наукову кваліфікацію.

2.5. Призначення наукового керівника, який має науковий ступінь та підтверджену наукову кваліфікацію відповідно до п. 2.4 цього Положення, затверджується Вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ» та відповідним наказом директора протягом місяця з дати зарахування на навчання до аспірантури або прикріплення для підготовки поза аспірантурою.

2.6. На підставі рішення Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» здобувачу може бути призначено двох наукових керівників з відповідним розподілом між ними обов'язків та навантаження.

2.7. Науковий консультант (за його згодою) призначається здобувачу наукового ступеня доктора наук з метою надання докторанту наукової, методичної та організаційної підтримки щодо завершення здобувачем наукового дослідження й оформлення його результатів у формі дисертації (наукової доповіді) та/або для підготовки наукових публікацій до захисту.

2.8. Наукова кваліфікація наукового консультанта здобувача наукового ступеня доктора наук визначається за такими критеріями:

- документи про присудження ступеня доктора наук з відповідної галузі знань та/або наукової спеціальності та присвоєння вченого звання професора відповідної кафедри (наукової спеціальності);

- наукові публікації з відповідної наукової спеціальності, з яких не менше трьох публікацій за останні п'ять років, проіндексовані у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus. До однієї публікації, проіндексованої у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, прирівнюються дві

публікації за останні три роки у виданнях, що включені до категорії “Б” Переліку наукових фахових видань України, або одна одноосібна монографія (два розділи у колективних монографіях) з наявністю трьох рецензентів та рекомендацією Вченої ради, видана за останні п’ять років;

- участь в підготовці та атестації наукових/науково-педагогічних кадрів як опонента (офіційного опонента) або члена відповідної спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради), або члена експертної ради з питань атестації наукових кадрів, досвід керівництва науковими роботами здобувачів освітнього ступеня магістра чи здобувачів ступеня доктора філософії та інші здобутки, що підтверджують наукову кваліфікацію.

2.9. Рішення про призначення наукового консультанта здобувачу наукового ступеня доктора наук приймає Вчена рада ДУ «ІГЗ НАМНУ» відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника до докторантури.

Науковий консультант призначається докторанту одночасно з наказом директора про зарахування до докторантури ДУ «ІГЗ НАМНУ».

2.10. Для здійснення наукового керівництва (консультування) роботою над дисертацією одного здобувача ступеня доктора філософії або одного здобувача наукового ступеня доктора наук науковому керівнику (консультанту) щороку планується навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених ДУ «ІГЗ НАМНУ»: науковому керівнику (консультанту) – не менше 50 годин.

2.11. Вчений, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове консультування (керівництво) не більше ніж п’ятьма здобувачами, водночас не більше ніж трьома здобувачами наукового ступеня доктора наук.

2.12. Вчений, який є доктором філософії (кандидатом наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше ніж трьома здобувачами ступеня доктора філософії.

2.13. Не може бути призначено науковим керівником (консультантом) особу, яка має реальний або потенційний конфлікт інтересів щодо здобувача ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук.

ІІІ. ПРАВА ТА ОБОВ’ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

3.1. Науковий керівник здобувача ступеня доктора філософії повинен знати нормативні документи, які регламентують порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, особливості порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» про присудження ступеня доктора філософії.

3.2. Науковий керівник має право:

- рекомендувати претендентів для вступу до аспірантури та підготовки поза аспірантурою;

- проводити попередню співбесіду зі вступниками на навчання для здобуття ступеня доктора філософії;

- вносити пропозиції щодо покращення якості підготовки в аспірантурі та поза аспірантурою;
- вносити пропозиції щодо змісту освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії в аспірантурі та поза аспірантурою;
- встановлювати індивідуальний графік консультацій зі здобувачами;
- надавати рекомендації здобувачу про можливість зміни форми здобуття освіти, зміни наукового керівника та уточнення тематики дисертації;
- консультувати та надавати рекомендації щодо участі в конкурсах на отримання грантів;
- порушувати процедуру відрахування здобувача, за погодженням із завідувачем лабораторії, у зв'язку з невиконанням індивідуального плану за результатами звітування та атестації у визначений термін;
- визнавати свій інтелектуальний внесок під час планування дисертаційної роботи та підготовки здобувача як науковця;
- відмовитися від наукового керівництва.

3.3. Науковий керівник зобов'язаний:

- брати участь у складанні індивідуального плану виконання ОНП аспіранта (здобувача поза аспірантурою), формулюванні теми дисертації;
- організувати взаємодію здобувача та лабораторії щодо затвердження теми дисертації;
- здійснювати наукове керівництво науковою роботою над дисертацією, проведенням власного наукового дослідження здобувача;
- надавати здобувачу консультації щодо змісту і методології наукових досліджень;
- консультувати щодо підготовки публікацій та сприяти опублікуванню наукових статей з наряду підготовки дисертації аспіранта (здобувача поза аспірантурою) у рецензованих наукових журналах і виданнях відповідно до чинних вимог, які регулюють порядок висвітлення наукових результатів дисертації;
- контролювати виконання індивідуального плану наукової роботи;
- контролювати дотримання норм та принципів академічної доброчесності під час здійснення наукової діяльності здобувача;
- вчасно оцінити стан підготовки дисертації здобувача до захисту та підготувати висновок (або взяти участь у підготовці консенсусного рішення у разі здійснення наукового керівництва двома керівниками) з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації, виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану за акредитованою освітньо-науковою програмою;
- сприяти проходженню процедури публічної презентації здобувачем отриманих наукових результатів та захисту дисертації здобувача вищої освіти у термін його навчання в аспірантурі або підготовки поза аспірантурою;
- бути присутнім на засіданнях разових спеціалізованих вчених рад, які утворюються ДУ «ІГЗ НАМНУ» з правом прийняття до розгляду та проведення разових захистів дисертацій здобувачів з метою присудження їм ступеня

доктора філософії;

- погоджувати заяву здобувача щодо поновлення, переривання та відрахування навчання в аспірантурі, підготовки поза аспірантурою.

3.4. Науковий керівник несе відповідальність за своєчасне звітування здобувача про виконання освітньої та наукової складових відповідної освітньо-наукової програми, бере участь у проміжній та підсумковій атестаціях здобувачів на засіданнях профільної секції та Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ», надає висновки про виконання вимог підготовки здобувача за освітньо-науковою програмою, що фіксується в індивідуальному плані виконання.

3.5. Науковий керівник повинен дотримуватися морально-етичних норм поведінки наукових працівників, які наведені в Положенні про запобігання та протидію корупції в ДУ «ІГЗ НАМНУ», а саме принципів академічної доброчесності, порядності, толерантності і партнерства, поваги до колег та опонентів.

3.6. Науковий керівник, який не забезпечує своєчасної та якісної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, може бути усунений від наукового керівництва або позбавлений права здійснювати керування науковими дослідженнями здобувачів строком на 3 роки.

IV. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ НАУКОВОГО КОНСУЛЬТАНТА

4.1. Науковий консультант здобувача наукового ступеня доктора наук повинен знати нормативні документи, які регламентують порядок підготовки здобувачів наукового ступеня доктора наук та особливості порядку присудження чи позбавлення наукового ступеня доктора наук спеціалізованою вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ».

4.2. Науковий консультант має право:

- рекомендувати кандидатів для вступу до докторантури;
- проводити попередню співбесіду зі вступниками до докторантури;
- підготувати письмову характеристику наукової діяльності вступника до докторантури;
- вносити пропозиції щодо покращення якості роботи докторантури;
- встановлювати індивідуальний графік консультацій;
- ініціювати перед Вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ» (за погодженням із завідувачем лабораторії) процедуру відрахування здобувача у зв'язку з невиконанням індивідуального плану наукової роботи, порушенням строків його виконання без поважних причин, порушенням умов договору або академічної доброчесності;
- на визнання свого інтелектуального внеску при плануванні дисертаційної роботи та підготовці здобувача наукового ступеня доктора наук;
- відмовитися від наукового консультування.

4.3. Науковий консультант зобов'язаний:

- консультувати докторанта щодо підготовки індивідуального плану наукової роботи, в якому визначаються зміст завдань, строки їх виконання,

обсяг наукових робіт, і сприяти затвердженню плану Вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ»;

- надавати методичне та змістове наукове консультування наукового дослідження докторанта;

- своєчасно, до завершення терміну перебування у докторантурі, оцінити стан підготовки здобувачем дисертації до захисту, своєчасно підготувати висновки з оцінкою роботи докторанта в процесі роботи над дисертацією та виконання індивідуального плану наукової роботи;

- бути присутнім на засіданнях спеціалізованої вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» із захисту докторських дисертацій під час обговорення питань щодо подання та захисту дисертації докторанта;

- контролювати дотримання норм та принципів академічної доброчесності при здійсненні наукової діяльності здобувача.

4.4. Науковий консультант несе відповідальність за якість та обсяг консультаційної, науково-методичної допомоги докторанту; за визначення основних етапів і термінів роботи над завершенням дисертаційної роботи; за підготовку наукових публікацій, доповідей здобувачем наукового ступеня доктора наук.

4.5. Науковий консультант сприяє реалізації наукової складової дисертації докторанта, проходженню здобувачем регулярного звітування на засіданнях профільної секції та Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» з метою визначення стану готовності дисертації.

4.6. Науковий консультант повинен дотримуватися морально-етичних норм поведінки наукових працівників, які наведені в Положенні про запобігання та протидію корупції в ДУ «ІГЗ НАМНУ», а саме принципів академічної доброчесності, порядності, толерантності і партнерства, поваги до колег та опонентів.

4.7. Науковий консультант, який не забезпечує своєчасної та якісної підготовки здобувачів наукового ступеня доктора наук, може бути усунений від наукового консультування або позбавлений права здійснювати консультування строком на 3 роки.

V. ПОРЯДОК ЗМІНИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА (КОНСУЛЬТАНТА)

5.1. Зміна наукового керівника (консультанта) здійснюється за рішенням Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» та вводиться в дію наказом директора.

5.2. Питання щодо зміни наукового керівника (консультанта) ініціює завідувач лабораторії або керівник освітньо-наукового підрозділу та розглядає Вчена рада ДУ «ІГЗ НАМНУ» у разі:

- припинення ним трудової діяльності на науковій посаді;
- неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я або в разі його смерті;
- зміни тематики дисертації;

- відмови надавати висновок за результатами наукового керівництва (консультування);
- прийняття в установленому порядку рішення про позбавлення права участі в підготовці та/або атестації наукових кадрів;
- притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності згідно з процедурою, встановленою нормативними актами в ДУ «ІГЗ НАМНУ», та вимогами чинного законодавства.

5.3. Зміна наукового керівника (консультанта) може відбуватися за спільним або власним бажанням наукового керівника (консультанта) та здобувача, що підтверджується відповідною заявою, яка розглядається на засіданні наукового підрозділу та затверджується рішенням Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ».

5.4. У разі невиконання науковим керівником (консультантом) своїх обов'язків, визначених пунктами 3.3 та 4.3 цього Положення, завідувач лабораторії або керівник освітньо-наукового підрозділу за результатами звітування порушує клопотання перед Вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ» щодо зміни наукового керівника (консультанта) й усунення або позбавлення права здійснювати наукове керівництво (консультування) науковим дослідженням здобувача.

5.5. В інших випадках, передбачених законодавством, зміна наукового керівника (консультанта) розглядається в індивідуальному порядку.

VI. ПОРЯДОК ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення розглядається та затверджується на засіданні Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ».

6.2. Положення вводиться в дію з дня реєстрації відповідного наказу директора ДУ «ІГЗ НАМНУ», якщо інше не передбачено цим наказом.

6.3. Зміни й доповнення до Положення розглядаються та затверджуються на засіданні Вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» на підставі подання завідувача відділу освітньо-наукової діяльності. Нова редакція Положення (або його скасування) вводиться в дію наказом директора.